

Вывод. В статье приведены результаты определения возможностей повышения эффективности управления трудовыми ресурсами на основе оптимизации использования их потенциала.

Литература

1. Сумцов В.Г. Государственное регулирование занятости / В.Г. Сумцов, Г.С. Балахнин, И.Г. Филиппова. – Луганск : Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2004. – 256 с.
2. Дорофієнко В.В. Фінансовий та організаційно-інституційний механізм державного управління розвитку соціально-економічної інфраструктури / В.В. Дорофієнко, В.М. Лобас, І.С.Алфьорова. – Донецьк : СПД Купріянов, 2010. – 220 с.
3. Богиня Д.П. Основи економіки праці : навчальний посібник / Д.П. Богиня, О.А. Грішнова. – К. : Знання-прес, 2002. – 224 с.
4. Либанова Э.М. Рынок рабочей силы / Э.М. Либанова. – К. : ИПК ГЗС, 1993. – 158 с.

Надійшла 7.9.2010 р.

УДК 658.7.012.

А.М. ГОНЧАРУК

Хмельницький національний університет

МОЖЛИВОСТІ ЛОГІСТИКИ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Узагальнено теоретичні підходи до визначення поняття «логістика», обґрунтовано необхідність застосування логістичного підходу на промислових підприємствах, визначено основні переваги застосування логістичної системи в управлінні підприємством.

Theoretical approaches to the definition of "logistics", grounding of logistic approach using necessity in the industry, determination of the main logistic system using advantages in enterprise management are generalized.

Ключові слова: логістика, промислове підприємство.

Трансформація економіки України та її інтеграція у світовий економічний простір вимагає розвитку нових підходів до організації господарської діяльності, розробки концепцій, принципів та методологій інтегрованого управління підприємством.

Одним з таких підходів є логістичний підхід, який має досить широкі можливості у покращенні функціонування промислових підприємств. Логістичні системи можуть сприяти зменшенню вартості продукції не лише завдяки традиційному збільшенню її випуску, а в результаті більш раціональної організації виробничого процесу, логістичної інтеграції і синхронізації всіх матеріальних потоків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Необхідність суттєвого скорочення часових інтервалів і витрат у сфері постачання, виробництва і збуту в умовах загострення конкуренції і адаптації до складної і динамічної структури мотивацій і пріоритетів споживачів пояснює зростання зацікавленості з боку вітчизняних підприємств до логістики як наукової основи сучасного ефективного управління поточковими процесами. Зважаючи на те, що основною метою логістики, як правило, є отримання потрібних товарів певного рівня якості у потрібному місці і в потрібний час з мінімальними витратами, можна констатувати в цьому аспекті надзвичайну актуальність якісного інформаційного забезпечення управління логістичною діяльністю підприємства. Різні аспекти теорії і практики управління логістичними процесами досліджували такі відомі науковці, як: Анікін Б.А., Крикавський Е.В., Пономарьова Ю.В., Окландер М.А., Юнеман Р., Гринів Н. та ін. Водночас значне коло питань які стосуються впровадження логістичного підходу у функціонування промислових підприємств залишаються дослідженими недостатньо.

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів до визначення поняття «логістика», обґрунтування необхідності застосування логістичного підходу на промислових підприємствах, визначення тих конкурентних переваг, які може створювати для підприємства ефективно функціонуюча логістична система.

Викладення основного матеріалу. Дослідження можливостей використання логістичного підходу у функціонуванні виробничого підприємства доцільно розпочати з визначення самого терміну «логістика».

Перетворення логістики в один з найважливіших факторів росту конкурентоспроможності підприємства привело до перегляду визначення цього терміну. Уявлення про трансформацію терміну «логістика» у часі можна одержати з визначень, наведених у табл. 1.

У зазначених формулюваннях знайшли відображення різні аспекти застосування терміну «логістика»: військовий, математичний і економічний. Принципово важливим є внесення у сучасне визначення логістики (поряд з потоками матеріальних ресурсів і готової продукції) також потоків інформаційних, що охоплюють збір і передачу даних про товарні потоки, їхню обробку й систематизацію з видачею результуючої інформації особам, що контролюють відповідні процеси. Саме ця обставина визначає взаємозв'язок інформаційної

логістики з іншими сферами логістики, а також місце інформаційної логістики у логістичному менеджменті.

Таблиця 1

Еволюція трактування сутності логістики як економічної категорії

Автор	Трактування сутності поняття	Рік
А.А. Жоміні	Логістика – це наука про перевезення, планування, управління і й постачання військ, визначення місця їхньої дислокації, а також будівництво мостів і доріг.	1850
Г.В. Лейбніц	Логістика – це математична логіка	1904
	Логістика – це управління всіма видами потоків (матеріальними, людськими, енергетичними, фінансовими та ін.), що існують в економічних системах.	60-і роки XX століття
Б.А. Анікін [1, с.11]	Логістика – наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання переміщення матеріальних та інформаційних потоків у просторі і в часі від їхнього первинного джерела до кінцевого споживача.	Сучасне

Сучасній логістиці надаються стратегічні функції, з нею пов'язані всі аспекти діяльності процвітаючої компанії. Це наслідок нормальної еволюції теорії й практики менеджменту. Мета її полягає в тому, щоб поєднати розумні ціни на продукцію із правильною й своєчасною реакцією на потреби споживачів.

На думку Евре Мате [2] логістика – це спосіб організації, який дозволяє об'єднати різні виробничі й сервісні одиниці з метою оптимізації матеріальних, фінансових і людських ресурсів, що використовуються для досягнення цілей компанії.

Незважаючи на різноманітність функцій, ідея логістики завжди та сама: подолати збої, пов'язані з неузгодженістю всіх стадій виробництва (видобуток сировини, отримання матеріалів, виробів, виготовлення кінцевої продукції), транспортування і збуту, як єдиного процесу трансформації і руху продукту праці та пов'язаної з ним інформації на різних стадіях технологічного ланцюга. Аналіз показує, що пошук найкращого співвідношення між потоками товарів та інформації, а також повноваженнями осіб, які ними керують, змушує багато компаній поєднувати різні служби, що займаються матеріальним розподілом і адміністративним регулюванням виробництва, у єдину логістичну систему.

Нова схема управління передбачає зміни в проектуванні технологій: відтепер уже на цій стадії передбачаються потреби обслуговування. У високотехнологічних галузях розробка нової продукції вимагає створення альтернативних схем усього логістичного процесу, що стосується виробництва і післяпродажного обслуговування. Прийняті рішення мають прийматись не лише з погляду забезпечення необхідних технічних характеристик продукції, а й з економічної точки зору.

Незважаючи на те, що логістика останнім часом набула чималого розвитку в економічній науці і практиці, проте досі не сформовано єдиного загальноприйнятого визначення цього терміну. Здебільшого це можна пояснити тим, що логістика охоплює безліч напрямків і акцентування уваги на одному з них суттєво змінює сенс і зміст самого визначення. Слід зазначити, що у всіх визначеннях логістики присутня ідея, яка принципово відрізняє логістичний підхід до управління потоковими процесами від традиційного, – це інтеграція окремих ланок потокового ланцюга в єдину систему, здатну швидко адаптуватися до змін, що відбуваються у зовнішньому і внутрішньому середовищах, а також інтеграція всіх аспектів планування і управління потоковими процесами.

За ринкової економіки виживання підприємств у конкурентній боротьбі можливе лише у разі їх систематичної організаційно-технічної перебудови з метою наближення реально функціонуючого виробництва до його оптимального проекту, адекватного досягнутому рівню знань, техніки, технології, організації і управління виробництвом. Це стає можливим за наявності логістичної системи, яка забезпечує швидку адаптацію внутрішнього середовища підприємства до малопрогнозованих і різких змін у зовнішньому середовищі.

Загальне завдання логістики можна сформулювати таким чином: реалізація конкурентних переваг виробничої системи шляхом її максимальної і оперативної адаптації до змін ринкової кон'юнктури за допомогою створення комплексної інтегрованої системи регулювання матеріальних, фінансових і інформаційних потоків, що забезпечують максимально досягнути якість постачань продукції. Розв'язання цього завдання передбачає:

1) Формування оптимальної виробничої програми, адекватної структури споживчого попиту, а також розробка алгоритму її коригування відповідно до коливань споживчого попиту і ресурсних обмежень.

2) Оптимізацію запасів на кожному рівні логістичної системи.

3) Оптимізацію часових параметрів матеріальних і інформаційних потоків логістичної системи.

4) Оптимізацію загальних витрат при організації і руху матеріальних і інформаційних потоків логістичної системи.

Новизна логістичного підходу до аналізу економічних систем полягає в переорієнтації, в перенесенні

центру уваги з деякого матеріального продукту на сам процес у формі потоку [3]. Логістичний підхід дозволяє комплексно, з системних позицій охопити всі етапи процесу товарообміну і відтворення. Це сприяє тому, що матеріально-технічне забезпечення і транспортування стають невід'ємними елементами виробничого процесу, що істотно змінює критерії оцінки ефективності підприємства.

Раніше цільова функція комплексу процесів товарообміну і відтворення орієнтувалася на мінімум витрат в кожній з ланок:

$$L(C) = \sum_{i=1}^n \min C_i ,$$

де C_i – витрати кожної ланки на постачання, виробництво, зберігання, розподіл, транспортування і т.д.

На відміну від вищевказаного підходу, в логістичному підході реалізується принцип субоптимізації – узгодження локальних критеріїв між собою і з глобальним критерієм оптимальності функціонування всієї системи. Вираз цільової функції в такому випадку буде мати наступний вигляд:

$$L(C) = \min \sum_{i=1}^n C_i$$

Отже, оптимальним буде така поведінка логістичної системи, при якій жодна з підсистем не може поліпшити своє становище (мінімізувати свої локальні витрати), не погіршуючи становище хоча б однієї з інших підсистем, тобто виконується оптимальність за Парето. Наприклад, якщо неухильно дотримуватись графіка постачань, то можна відмовитися від створення проміжних складів. І хоча витрати на транспортування тоді зростуть, загальні витрати в логістичній системі зменшаться.

Використовуючи наукові джерела, наведемо порівняльний аналіз традиційної й логістичної концепції організації виробництва [4, 5].

Таблиця 2

Аналіз традиційних і логістичних концепцій управління на промислових підприємствах

№ п/п	Характеристики традиційної системи управління	Характеристики логістичної системи управління
1	Виробнича інтеграція розглядається як другорядне питання.	Підтримка високого ступеня виробничої інтеграції.
2	Прагнення до максимальної продуктивності.	Прагнення до підвищення гнучкості й адаптації виробництва до кон'юнктури ринку.
3	Оптимізація окремих функцій	Оптимізація потокових процесів
4	Підтримка будь-якими засобами високого коефіцієнта використання виробничих потужностей.	Підвищення пропускної здатності виробничих потужностей.
5	Запаси у вигляді матеріальних ресурсів і готової продукції для забезпечення виробництва і обслуговування споживачів	Запаси у вигляді потужностей для досягнення високої гнучкості і мінімізації технологічних циклів. Відмова від надлишкових запасів.
6	Узгодженість виробничих і інфраструктурних операцій здійснюється шляхом завищення часу на їх виконання.	Відмова від завищеного часу на виконання виробничих і логістичних операцій.
7	Перевага спеціалізованого обладнання.	Перевага універсального обладнання.
8	Виробництво орієнтоване на максимізацію партій продукції що виготовляється, на програму, на складування.	Відмова від виробництва продукції, на яку немає замовлення від покупців. Зменшення об'ємів партій, підвищення якості продукції.
9	Допуск браку в межах встановлених норм.	Усунення браку.
10	Зменшення собівартості продукції.	Більш швидке задоволення попиту.
11	Пасивність в оптимізації внутрішньовиробничих переміщень.	Усунення нераціональних внутрішньовиробничих переміщень

Логістичний підхід пропонує нові концепції до аналізу й регулювання господарської діяльності підприємства, змінює сформовані стереотипи в постановках задач для розв'язання типових проблем. Здебільшого випадків розв'язок цих проблем пов'язаний з поступовою модернізацією й розвитком існуючих логістичних систем. При цьому застосування економіко-математичних методів і моделювання дають змогу особам, що приймають управлінські рішення, вибрати найкращий, оптимальний варіант побудови логістичної системи як невід'ємного і важливого елемента загальної системи управління підприємством.

Як і будь-яка система, логістична система повинна мати певні властивості, наявність яких дозволяє говорити про неї як про кібернетичну, тобто керовану систему. До таких фундаментальних властивостей належать цілісність, адаптивність і оптимальність.

Поняття цілісності є основоположним поняття логістики в теоретичному і концептуальному плані. Воно виражає інтегрованість, автономність і самодостатність даного об'єкту, характеризує якісну специфіку об'єкту, пов'язане з особливостями і закономірностями його функціонування і розвитку. Цілісність системи означає, що її аналіз не може обмежуватись тільки одним типом зв'язків і повинен охоплювати всю їх типологічну сукупність стосовно даного об'єкта. Поняття цілісності тісно пов'язане з іншим не менш важливим поняттям – поняттям цілеспрямованості, під якою розуміють бажаний результат, який повинен бути досягнутий. Зазвичай в логістиці розглядають досягнення стратегічних цілей через призму оптимізації її основних оперативних процесів.

Однією з найважливіших властивостей логістичної системи є її адаптивність. В умовах «ринку покупця», а особливо за кризових умов, збільшується невизначеність у попиту та споживанні. Це зумовлює різкі коливання показників матеріальних, інформаційних, фінансових і інших потоків. Тому здатність логістичної системи змінювати свою структуру і обирати варіанти поведінки згідно з новими цілями і під впливом зовнішнього середовища надає підприємству більшої гнучкості.

Оптимальність є необхідною і наперед заданою властивістю штучно створених систем. Оскільки у логістиці основне правило – прийняття оптимальних рішень (і для цього сформовано відповідний економіко-математичний апарат), це суттєво полегшує менеджменту підприємства вибір тих рішень, реалізація яких забезпечуватиме досягнення заданої мети з найменшими витратами. Як зазначається науковцями це позитивно впливатиме на фінансово-економічну стійкість підприємства.

Завдяки логістичному підходу до управління підприємством можна відчутно скоротити тривалість виробничого циклу, яка є одним із важливих якісних показників ефективності виробництва. Середню тривалість виробничого циклу можна виразити через відношення середньої величини запасів до середньої потужності підприємства, цеху, дільниці. Для забезпечення максимального зменшення тривалості циклу необхідно забезпечити синхронізацію ритмів (паралельність), наприклад, надходження заготовок і випуск готової продукції. Поставка заготовок до робочих місць організується за графіком. Для досягнення високої продуктивності, ритмічності й зниження рівня запасів небажано на одній виробничій дільниці планувати замовлення з великою різницею тривалості циклу. Для гармонізації виробництва, скорочення часу виробничого циклу й зниження запасів великі замовлення рекомендують ділити на частини. Для зменшення середньої тривалості виробничого циклу повинна бути реалізована дисципліна обслуговування в порядку надходження заявок.

Отже логістику правомірно розглядати як науково-практичну концепцію про управління потоковими процесами, що відбуваються при проходженні потоків матеріальних ресурсів та відповідної їм інформації від джерела їх виникнення до кінцевого споживання з оптимальним співвідношенням логістичних витрат та задоволення споживачів. Застосування логістики на промислових підприємствах сприяє наступному:

- побудові виробничого процесу, зорієнтованого на ринок;
- налагодженню плідних партнерських відносини з постачальниками;
- скороченню простоїв устаткування;
- оптимізації запасів – що є однією із центральних проблем логістики (аналіз досвіду ряду фірм

Західної Європи показує, що застосування логістики дозволяє зменшити виробничі запаси на 50 %);

- скороченню чисельності допоміжних робітників;
- поліпшенню якості продукції;
- поліпшенню використання виробничих і складських площ;
- скороченню тривалості руху продукції на 25-30 %;
- зниженню рівня запасів продукції;
- комплексному обліку всіх витрат із вантажоперевезень;
- підвищенню рівня ефективності транспортного обслуговування.

Висновки. Отже за результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. На основі дослідження еволюції логістики як системи знань визначено її можливості у підвищенні ефективності діяльності вітчизняних промислових підприємств. Встановлено, що це сприятиме підвищенню прибутковості підприємства за рахунок підвищення рівня логістичної координації всіх операцій з постачання сировини, виробництва і збуту продукції і, як наслідок, скорочення відповідних витрат.

2. Окреслено можливості логістики у формуванні конкурентних переваг промислового підприємства, зокрема – за рахунок раціоналізації виробництва, збільшення швидкості оборотності капіталу, скорочення товарних запасів та зменшення собівартості продукції.

3. Оскільки ефективність логістичних систем ґрунтується на постійному вдосконаленні здійснюваних на підприємстві процесів, її функціонування тісно пов'язане з інноваційною діяльністю підприємства. Дослідження цього зв'язку і може стати предметом наступних досліджень.

Література

1. Аникин Б.А. Логистика : учебник / Б.А. Аникин. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 327 с.
2. Мате Э. Логистика / Э.Мате, Д.Тиксье ; пер. с франц. ; под ред. Н.В.Куприенко. – СПб. : Олма-Пресс Инвест, 2003. – 128 с.

3. Современная логистика / Ф. Дональд, Д. Вордлоу, Л. Мерфи-мл., Р.Поль ; пер. с англ. – 7-е издание. – М. : Вильямс, 2002. – 624 с.
4. Николайчук В.Е. Логистика / В.Е. Николайчук. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с.
5. Николайчук В.Е. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция) / В.Е. Николайчук, В.Г. Кузнецов. – Донецк : КНТИС, 1999. – 413 с.
6. Лукинский В.С. Логистика автомобильного транспорта : учебное пособие / В.С. Лукинский, В.И. Бережной, Е.В. Бережная и др. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 368 с.

Надійшла 18.9.2010 р.

УДК 330.322

І.Ю. ЄПФАНОВА

Вінницький національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕВАГ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено умови ефективного здійснення інвестиційної діяльності. Розглянуто пріоритетність створення інноваційних переваг через формування технопарків, технополісів для залучення інвестицій

The terms of effective realization of investment activity are investigational. Priority of creation of innovative advantages is considered through forming of technological parks, technopolis for bringing in of investments

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інновації, бізнес-інкубатори, технополіси, кластери

Постановка проблеми. Особливістю сучасного світового та соціально-економічного й політичного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів у світі загалом та Європі зокрема. Навіть ті країни, які не належать до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їх вплив. Здійснюється це за рахунок того, що на сьогоднішньому етапі складається якісно нова ситуація, коли процеси, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя, оцінюються системою стандартів, розроблених світовою спільнотою [1, с. 3].

Сучасне становище вітчизняної економіки та її неспроможність протистояти світовій економічній кризі призводить до висновку, що саме інвестиції є необхідною умовою сталого розвитку країни та підсилення її економічного потенціалу. Усе вищезазначене зумовлює актуальність питання вдосконалення механізмів технологічного розвитку, формування інноваційних переваг, підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інтеграції України в світову економіку розглядають українські вчені Ю.Г. Даник, Н.С. Фесенко, М.М. Колісник [1], М.П. Войнаренко, Л.П. Радецька, В.Р. Філінюк [4] та ін. Формуванню інноваційних переваг присвячені дослідження українських економістів Л.І. Федулової [6], В.В. Огліха [2]. Разом з тим, недостатньо дослідженим залишається питання формування інноваційних переваг як засобу підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи розвиток економічних систем країн, науковці виділяють три головні функції інвестицій у процесі розширеного відтворення [2]:

- інвестиційні ресурси забезпечують економічне зростання та якісне оновлення основних фондів на принципово новій, конкурентоспроможній основі на рівні як окремого підприємства, та і регіональної економіки в цілому;
- за рахунок інвестиційних ресурсів здійснюються значні структурні зміни в суспільному виробництві, які зачіпають найважливіші макроекономічні пропорції;
- за допомогою інвестицій реалізуються досягнення науково-технічного прогресу та здійснюється підвищення ефективності виробництва як на мікро-, так і на макрорівні.

Однією з головних умов здійснення ефективної інвестиційної діяльності є визначення вірної інвестиційної стратегії та тактичних умов її реалізації із врахуванням системи антикризового управління, сформованої на підприємстві. Досить важливим етапом здійснення ефективного управління в кризовий період розвитку є оптимальне формування інвестиційних ресурсів. Власними інвестиційними джерелами підприємства використовують нерозподілений прибуток та амортизаційні відрахування.

Проте обидва дані джерела в більшості випадків на підприємствах не використовуються на повну потужність, зважаючи на відсутність або недостатній рівень прибутку, а також моральну застарілість використовуваних об'єктів, що амортизуються. Тому в більшості випадків для здійснення інвестицій промислові підприємства відчують потребу у залучених джерелах, якими можуть виступати держані позики, кредити комерційних банків та інших фінансових установ, іноземні інвестиції. Зважаючи на сучасний стан економіки країни та світової економіки, використання даних джерел є достатньо проблематичним, тому підприємства повинні виходити на ринок інвестиційних ресурсів із досить привабливими інвестиційними пропозиціями.